

Notulen gehouden bij de Wel E.
Gestrenge Heer Gouverneur
en

Heeren Raaden van Politie

Beginnende met den 22 Januarij 1745

L

Missiven van ambtenaren en instellingen uit Berbice, met bijlagen, aan de Directie in Amsterdam, januari 1744- juni 1745. Nationaal Archief, Archief van de Sociëteit van Berbice, (1681) 1720-1795 (1800) 1.05.05, inv.nr. 89.

Hierin staan verslagen van de gouverneur van Berbice en anderen voor de directie in Nederland. Een onderdeel hiervan zijn de notulen van de raad van politie.
In deze periode was Jan Andries Lossner de gouverneur van Berbice.

De ondervraging van de tot slaafgemaakte Pieramus geeft een beeld van hoe de slaafgemaakten het leven op Groot en Klein Poelgeest ervoeren. Pieramus was ontsnapt en na een aantal jaar weer teruggekomen. Op de volgende pagina's lees je enkele fragmenten van de ondervraging en ook het vonnis van Pieramus.

De Wel Edele Gestronge Heer
 Gouverneur en Raeden, Extra ord^e
 Vergadert op t fort Nalhuur den
 24 May 1745. —

De Wel Edele Gestronge Heer Gouverneur
 Den Raad op Secken Extra ordinair geson-
 vocert hebbende geeft aan der selve
 Kennisse, als dat alhier in desen
 fortrelle is gerangen gebracht een neger
 Mulat genaamt piiramus zijnde
 slaaf behoorende aan de plantagie
 Groot ende Klyn soelgeest, Piedert
 ontrent drie Jaeren van de Grootte
 plantagien geboort teert, ende wegge-
 lopen
 Op welke Goedgronden den Gemelde
 slaaf piiramus binnen te laten
 brengen, hij ver. schijnende is aan den
 Geyraagde de Redene waarom hij onder
 de Directie van Gilles Meutz van de

Legt dat de planter alte. straff was plantagie is weggelopen
 en geen kost gaff, dat op een seckore
 tyd hij van de Acquewije vis gekogt
 hebbende, ende het selve betaald, met
 zijn eygen goed, dat sulke den planter
 speet, ende hem op trad ende liet slaan
 sulke de redene te zijn geweest, waarom
 hij van hem is weg gelopen —

2 d^e Verder geyraagt, Wanneer hij
 weder kerde doen J. C. Buik direct^e
 op de plantagie Klyn soelgeest was
 hij gerangene Nadert. Sand weder, ende
 jonge Meutz tot zijn Directeur niet ten 2^e maal onder Directie van
 wilde hebben, omdat hij de slaaven Jacobus Meutz de. porteerde, ende
 redene waarom

Legt de redene te zijn, dat hij ten
 tweede maal is gederot teert, dat hij de
 jonge Meutz tot zijn Directeur niet ten 2^e maal onder Directie van
 wilde hebben, omdat hij de slaaven
 Legt behandelt

De Wel Edele Gestrenge Heer
Gouvern[eu]r en Raeden, Extra Ord[inai]r
vergadert op 't fort Nassau den
24 Majj 1745.

De Wel Edele Gestrenge Heer Gouverneur
den Raad op heeden Extra ordinair gecon-
voceert hebbende geeft aan dezelve
kennisse, als dat alhier in dezen
fortresse is gevangen gebragt een n*
mulat genaamd Pieramus, zijnde
slaaf behoorende aan de plantagie
Groot ende Klijn Poelgeest, zedert
omtrent drie jaaren van de voorsz[egde]
plantagien gedesterteert, ende wegge-
loopen.

Op welke goedgevonden den gemelde
slaaf Pieramus binnen te laten
brengen, hij verschijnende is aan hem
gevraagd de Redene waarom hij onder
de directie van Gilles Mentz van de
plantagie is weggelopen

Segt: dat de planter alte straff was
en geen kost gaff, dat op een seekere
tijd hij van de Acquewije vis gekogt
hebbende, ende het zelve betaald, met
zijn eijngen goed, dat sulkz den planter
speet, ende hem op bond ende liet slaan
sulkz de redene te zijn geweest, waarom
hij van hem is weggelopen

Segt: de reedene te zijn, dat hij ten
tweede maal is gedestereert, dat hij de
jonge Mentz tot zijn directeur niet
wilde hebben, om dat hij de slaven
slegt behandelt

2de Verder gevraagd, wanneer hij
weder keerde doen J.C. Buch direct[eu]r
op de plantagie Klijn Poelgeest was
hij gevangene naderhand weder, ende
ten 2de maal onder directie van
Jacobus Mentz deserteerde, ende
reedene waarom

Lezt / van Ja, en dat het gat zoo groot was gemaakt, dat hij daar door konde kruipen, dat hij zelfs daar in gewest is, en het selve heeft getoolen, alzo hij ter vier tyd geen letter hadde

Lezt / Van Ja, daar present te zijn geweest

Lezt / bij het geval geweest te hebben maar dat Quabena haar aan het b. heeft gevangen, en gebruikt, dat onderwijl op haar geschreeuw, een Slaafte is aangekomen, hij doorneder in t. b. is geslucht

Lezt / dat de vader van het Meysie hem, Gaar, tot zijn wijf heeft gegeven, maar dat vader Gaar het Meysie hem niet willende hebben, weder na Gaar vriende is gegaan

Lezt / dat Sulky niet waar is, maar dat hij de neger Quabena heeft willen na de plantagie volgen, om vorder na zijn plantagie te kunnen komen, maar dat de selve neger dat niet wilde, met hem daar over heeft gepluchbaart

ten 3de gevraagd off hij niet met de neger Quabena bevoord hebbrude van de plantagie Dockerp voor ruym twee Jaaren geleden is ingebrooken in het Pakhuys op de plantagie Groot progeest ende daar uijt getoolen Sakkelgans en Soetp.

ten 4de Aan hem gevraagd gevraagd off hij niet met den selve Quabena op sekeren tyd is geweest op de plantagie Outhoorn, ende aldaar in de negerij

Wanneer het geval gebeurt is, dat de neger Quabena, de Quirgijn porttot en nog twee andere neger. met een Gast. Vanger heeft gequest

ten 5de off hij niet op de plantagie Ninsweegen met den selve Quabena is geweest, ende aldaar getragt de negerin Alfa te debaucheeren, Gaar met geweld tot na het b. heeft en verder Loude gegaan zijn, was hij door de Britten niet belet

ten 6de off hij gevraagd ook niet met force een Bequeny Meysie heeft weg genomen, deselve tot zijn wijf willende hebben, en off de Bequenyte hem het Meysie niet weder hebben ontweidigt

ten 7de Aan hem gevraagd, off hij de neger Quabena, wanneer die weder na zijn plantagie wilde gaan, hem Sulky heeft belet

Segt: van Ja, en dat het gat zoo groot was gemaakt, dat hij daar door konde kruipen, dat hij zelfs daarin geweest is, en het selve heeft gestolen, alzoo hij ter dier tijd geen eeten hadde

Segt: van Ja, daar present te zijn geweest

Segt: bij het geval geweest te hebben maar dat Quabena haar aan het bos heeft gevangen, en gebruikt, dat onderwijl op haar geschreeuw een blanke is aangekomen, hij doen weder in 't bos is gevlugt

Segt: dat de vader van het meijisie hem, haar, tot zijn wijf heeft gegeven, maar dat naderhand het meijisie hem niet willende hebben, weder na haar vrinde is gegaan

Segt: dat sulcz niet waar is, maar dat hij de n* Quabena heeft willen na de plantagie Poelgeest brengen, om verder na zijn plantagie te kunenn komen, maar dat dezelve n* dat niet wilde, met hem daar over heeft gepluchaart

ten 3de gevraagd off hij niet met de n* Quabena behoord hebbende aan de plantagie Odekerk voor ruim twee jaaren geleeden is ingebrooken in het Pakhuijs op de plantagie Groot Poelgeest ende daar uijt gestolen bakkeljauw en sout.

ten 4de aan hem gevangene gevraagd off hij niet met den zelfe Quabena op zekere tijd is geweest op de plantagie Outshoorn ende aldaar in de negorije. Wanneer het geval gebeurt is, dat de N* Quabena, de Chirurgijn Perrotet en nog twee andere n*s met een hartsvanger heeft gequest.

Ten 5de off hij niet op de plantagie Nieuweegen met den selve Quabena is geweest, ende aldaar getragt de N* in Asfa te debaucheren, haar met geweld tot na het bos sleepte en verder zoude gegaan zijn, was hij door de Christenen niet beleth.

Ten 6de off hij gevangene ook niet met force een Acquewijs meijisie heeft weg genomen, dezelve tot zijn wijf willende hebben, en off de Acquewijse hem het meijisie niet weder hebben ontweldigt.

Ten 7e aan hem gevraagd, off hij de N* Quabena, wanneer die weder na zijn plantagie wilde gaan, hem zulkx heeft beleth.

Legt / dat hij hem met Villa en benanne heeft onder Souden, ende niet getrouwen, als op een klein kalf in de Cockraal van de plantagie Jarouette, ende het Live heeft dood gemaakt

ten 8de hem Gevangene gevraagd, Waar mede hij Zich geveurende dat hij weg is geweest, zich van heeft onder Souden, ende op welke plantagien hij al getrouwen heeft.

Legt / Wel present te zijn geweest, Nocht Zich niet ter weer getield Maar weg geloopt

ten 9de off hij gevangene Zich mede niet ter weer heeft getield tegens de Meesters van de plantagie soelgeest, tot tyd dat de Neger Quabena is gevangen genomen

Legt / hem niet gezien, Nocht van hem iets geboort te hebben

ten 10de hem gevraagd, off hem niet bekeent is de Neger Jiman behoorende aan de Colonie plantagie Jobanna, ende waar die Zich op Soud

Legt / Daar niet gezien, Nocht van Daar iets geboort te hebben

ten 11de gevraagd off hij niet weet waar de Negerin Agiba is, behoorende aan de plantagie de Vriadschap

Legt / Wederom gekomen te zijn om te werken

ten 12de hem gevangene gevraagd, de redenen waarom hij van zelfs weder op de plantagie soelgeest is te rug gekomen

Legt / Niet geweten te hebben, dat er nu een ander Directeur op de plantagie Wegl gebleven, ende niet eerder te rug Was.

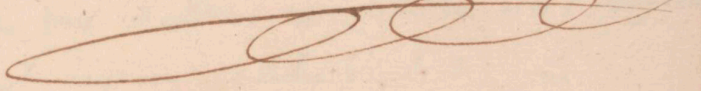
ten 13de gevraagd, waarom dan een Lang gekomen

Legt / van Ja, en dat hij daar mede Quality gedaan heeft.

ten 14de Aan hem gevraagd, off hij niet alle het voortz: niet weet quality te doen te hebben

in ten. Hysse ge d... om J... 17 Jan 1710

De Gevangene wederom buyten gebragt is geleesen een Reg^t van Emanuël Hoftecht verzoekende permissie om in zijn Huis Herbergh te Souden, en gelaagen te setten, het welke hem is gelouventert Quids Zich gedragende na het Reg^t element voor de Serbergiers getatueert

Segt: dat hij hem met visch en benanne heeft onderhouden, ende niet gestoolen, als op een klijn kalf in de coekraal van de plantagie Savonette, ende het selve heeft dood gemaakt.

Segt: wel present te zijn geweest, dogh zigh niet ter weer gesteld maar weg geloopen.

Segt: hem niet gezien, nogh van hem ietz gehoord te hebben.

Segt: haar niet gezien, nogh van haar ietz gehoord te hebben.

Segt: wederom gekomen te zijn om te werken

Segt: niet geweeten te hebben, dat er nu een ander directeur op de plantagie was.

Segt: van Ja, en dat hij daar meede qualijk gedaan heeft.

ten 8ste hem Gevangene gevraagt, waar mede hij zigh geduurende dat hij weg is geweest, zigh van heeft onderhouden, ende op welke plantagien hij al gestoolen heeft.

ten 9de off hij gevangene zigh mede niet ter wier heeft gesteld tegens de n*s van de plantagie Poelgeest, ter tijd dat de n* Quabena is gevangen genomen.

ten 10de hem gevraagt, off hem niet bekend is de n* Simon behorende aan de colonie plantagei Johanna, ende waar die zig ophoud.

ten 11de gevraagt off hij niet weet waar de n*in Agiba is, behorende aan de plantagie de Vrindschap

ten 12de hem gevangene gevraagt, de reedenen waarom hij van selfs weder op de plantagie Poelgeest is terugh gekomen

ten 13de gevraagt, waarom dan zoo lang wegh gebleeven, ende niet eerder terug gekomen

ten 14de aan hem gevraagt, off hij met alle het voorsz[egde] niet weet qualijk gedaan te hebben.

de Gevangene wederom bujten gebragt.

...

De Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal
 Over Vereenigde Nederlanden, deren Gerangene
 Mulat Slaaf met name Pietermus Coomneeren, zoo
 als gefonduneert werd by deren, bane gebragt
 te werden ter plaatse, daar men criminelle Jententien
 ter Executie legt, ende aldaar onder de Galg met
 een Strop om zijn hals gesteld te werden, verroegens
 strengelyk met reden te werden Gegeleid, zijn byde
 boren afgesneden, ende met het Groot Yzer van de
 Colonie gebrand merkt.

Verders, dat deren Gerangene, en gequonduneerde in deze
 Colonie niet langer kunnende getollereert werden, s^oestte
 gelegentelyk zal moeten werden verkoegt aan de Ingelste ten
 profyte van de plantagie, aan wien hy behoort, doyl
 naar aftreck van de Cotten, en Missie van Justitie
 Jullende den gequonduneerde Zoo Lange in de boyen
 moeten blyve, ende Plaasbalk in de Smid. Winkke
 trekken, tot Zulk een Occasie van Verkoop Zigt Zal
 hebben Gepresentert

Actum in de Raadvergaderinge Gedonden dato
 als vooren en geteekent den 27de Maj 1745

Deze Jententie ter Executie gebragt dato
 als boren, von de Middag 2 ten 11 Uuren

(Was get:) J. A. Lottner

Erhard Attingl, O: C Baille

Jan Valk, Antonij Barkij;

Jos: Fred: Niolsai.

(Ouder Stoud)

Der ordonantie van de We: Ed: Geth^{re}

Heur Gouvern: en Raaden

Jan Valk
 Raad & Just^{re}

(Was geteekent)

J. A. Lottner

Erhard Attingl

O: C Baille

Jan Valk

Antonij Barkij

J. Fred: Niolsai

(Ouder Stoud)

Der ordon: van de We: Ed: Geth: Har
 Gouvern: en Raaden

Jan Valk Raad & Just^{re}

De Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal
der Vereenigde Nederlanden, dezen Gevangene
mulat slaaf met name Pieramus condemneeren, zoo
als gecondemneert werd bij dezen: omme gebragt
te werden ter plaatze, daar men Crimineele Sententien
ter Executie legt, ende aldaar onder de Galgh met
een strop om zijn hals gesteld te werden, vervolgens
strengelijk met roeden te werden Gegeseld, zijn bijde
Ooren afgesneeden, ende met het groot ijzer van de
Colonie gebrandmerkt.

Verder, dat dezen Gevangene, en gecondemneerde in deze
Colonie niet langer kunnende getollereert werden, p[e]r eerste
geleegenthijt zal moeten werden verkogt aan de Engelse ten
profijte van de plantagie, aan wien hij behoort, dogh
naar aftreck van de kosten, en missie van Justitie.
Sullende den gecondemneerde zoo lange in de boyen
moeten blijve, en de blaasbalk in de smidswinkel
trekken, tot zulk een occasie van verkoop zigh zal
hebben gepresenteert.

Actum in de Raadsvergaaderinge gehouden dato

als vooren en geteekent den 27e majj 1745.

deze Sentetntie ter Executie gebragt dato

als boven, voor de middagh ten 11 uuren

(was get[eekend]) J.A. Lossner

Erhard Athingh, O. Chaille

Jan Valk, Antonij Barkij,

Joh. Fred. Nicolae.

(onder stond)

Ter ordonnantie van de wel. Ed. Gestr.ge

Heer Gouvern[eur] en Raaden

Jan Valk

Raad & Secr.